

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת כי תשא

לאבד את עצמנו לדעת

המן והמלך אחשוורוש רוצים לאבד את עם ישראל, מרדכי היהודי אומר לאסתר המלכה ואת ובית אביך תאבדו, ואסתר עונה לו כאשר אבדתי אבדתי, האם יש קשר בין הלשונות? איזו עמדה נוקטת כל אחת מהדמויות?

סיפור המגילה בעבודת ה' – פרק ד'

בפרק הקודם דיברנו על העימות בין המן למרדכי, המן רוצה שיהיה לו תענוג מעצמו כמו שיש למלך ואילו מרדכי טוען כלפיו שלא יכול להיות לאדם תענוג מעצמו כמו שיש למישהו אחר – אמירה זו היא דבר והיפוכו.

טענה זו של מרדכי מוציאה את המן מהכלים, הוא לא יכול לסבול את מרדכי ואת טענותיו, מבחינתו הם מאיימים על כל הקיום שלו.

מנער ועד זקן

בתגובה לעימות עם מרדכי, המן רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מדוע הוא לא רוצה לשלוח יד במרדכי לבדו? טענתו של מרדכי ממלאת את המן חמה, עד כדי כך שהוא לא מוכן שיהיה מישהו בעולם כולו שיוכל לטעון טענה כמו זאת של מרדכי.

בעצם מרדכי לא מוכן להשתחוות להמן משני סיבות, סיבה אחת שהוא נאמן באמת למלך ולכן הוא לא משתחוה לאיש זולתו, בנוסף הוא לא מוכן להשתחוות להמן כי המן הוא אפילו לא דומה למלך כיוון שהתענוג שלו מזויף. המן מבין שכל יהודי באמת יודע להבחין למי יש תענוג אמיתי מעצמו ולמי לא ולכן כל יהודי חושב בתוכו שהתענוג של המן הוא מזויף, משום כך הוא רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים. המן לא רוצה שיהיה מישהו בעולם שיכול לטעון נגדו שכל הגדלות שלו היא גדלות מזויפת של שקר.

המן כל כך לחוץ מהטענה השוללת את כל הגדולה שלו ולכן הוא רוצה ממש להרוג את כולם. בפועל הלחץ והחרדות של המן מטענת היהודים, הם אלו שמעלים לדיון את הטענה השנייה של מרדכי – מי יותר נאמן למלך, וכך הם מביאים את מפלתו של המן.

יכתב לאבדם

כתוצאה מהויכוח עם מרדכי המן מגיע אל אחשוורוש ואומר לו שישנו עם אחד שאת דתי המלך אינם עושים. המן טוען שהיהודים לא כפופים למלך, המלך אמר שכולם צריכים להשתחוות להמן והיהודים לא משתחווים. היהודים טוענים לעומתו שהם אלו שבאמת נאמנים למלך והם אלו שבאמת יודעים מה המלך רוצה. המן אומר למלך שלפי דברי היהודים הם לא נאמנים למלך כי הם אלו שמחליטים מה המלך רוצה, כך כל פעם שהמלך יגיד להם משהו לעשות הם יעשו פלפול להסביר מה הוא באמת התכוון...

טענה זו של המן אכן מרגיזה את אחשוורוש, כי הוא לא רוצה שיהיה עם שלא מחויב לדבריו. אם יש עם שאינו מחויב למלך זה אומר שהוא כל הזמן צריך לתת דעתו עליהם לשים לב שהם באמת כפופים. אחשוורוש לא רוצה שיהיה מישהו שיכריח אותו כל הזמן לחשוב עליו, לכן כאשר המן מבקש לאבד את היהודים המלך מאשר לו. כאשר אחשוורוש מאשר לאבדם הוא מתכוון לאבד כמו אדם המאבד חפץ, כאשר מישהו מאבד חפץ הוא מסיח דעתו מהחפץ כאשר הוא מתייאש. כך אחשוורוש רוצה להסיח את דעתו מהיהודים, הוא רוצה שכאשר הוא יגיד משהו הם באמת יקשיבו לו ולא יעשו כל מיני פלפולים.

כאשר המן כותב את האגרות הוא מוסיף על הנוסח וכותב להשמיד להרוג ולאבד. כפי שנכתב המן מאד לחוץ שלא ישאר אף אחד שטוען שהתענוג שלו מזויף ולכן המציאות לא באמת סובבת סביבו. כאשר המן כותב להשמיד ולהרוג הוא רוצה שבפועל לא ישארו יהודים, אך כאשר הוא כותב 'ולאבד' הוא בעצם מבין בתוך תוכו שאין לו סיכוי להשמיד את היהודים, וממילא גם לא את התחושה שלא באמת הכל סובב סביבו. המן באמת בלחץ מהיהודים כי הם מאיימים לו על עצם הקיום, אך אחשוורוש לא ממש בלחץ הוא פשוט לא רוצה שהם יפריעו לו.

לבסוף במשתה אסתר אחשוורוש אומר מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו לעשות כן, כלומר המלך בעצמו לא התכוון שבפועל יהרגו את כל היהודים. כל מה שאחשוורוש רצה שהיהודים יהיו כפופים לו, כך שהוא לא יצטרך לתת דעתו עליהם כל הזמן.

וכאשר אבדתי אבדתי

כאשר הגזרה מתפרסמת בשושן הבירה מרדכי היהודי יודע את כל אשר נעשה, משום כך הוא יוצא ברחוב העיר לובש שק ואפר וצועק צעקה גדולה ומרה. על אסתר לעומת זאת לא כתוב שהיא יודעת את אשר נעשה ומרדכי הוא זה שמידע אותה ושולח אותה אל המלך.

מרדכי הוא זה שבוחר בהתמסרות של אסתר למלך אחשוורוש, ואילו אסתר היא זאת שמתמסרת בפועל. בגלל שמרדכי הוא זה שבוחר הוא בעצם כל הזמן שם לב למה שמתרחש, והוא צריך לבחור על אף ההתרחשות. לכן כאשר הוא שומע על גזרתו של המן, אמנם הוא לא מתמרד נגד המלך כי הוא בחר בהתמסרות למלך, אבל הוא מבין שהוא צריך לצעוק כי נעשה פה משהו לא טוב. כאשר מרדכי צועק הוא לא נכנס בשער המלך, הכניסה לשער המלך

מבטאת התייחסות מפורשת למלך. אם מרדכי צועק בתוך שער המלך, הוא כבר צועק על המלך מוחה ומתמרד, ואת זה מרדכי לא רוצה לעשות.

אסתר לא יודעת את כל אשר נעשה כי היא מסורה כל כולה למלך אחשורוש ולכן היא גם לא צועקת, יותר מזה היא אומרת למרדכי להסיר את השק כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. כלומר על מה אתה צועק הרי אנחנו מסורים למלך בכל מאדנו.

בתגובה מרדכי אומר לאסתר כך: את שמתמסרת למלך בכל ליבך, צריכה ללכת אל המלך להתחנן לפניו על עמך, ואם לא תלכי אז את ובית אביך תאבדי. את תאבדי כי את לא עושה את הייעוד שלך, הייעוד שלך הוא להתמסר למלך, אך כעת ההתמסרות צריכה להפוך מהתמסרות פסיבית של היענות למלך, להתמסרות אקטיבית של בכי ותחנונים. כלומר המלך עצמו רוצה שתבואי ותתחנני אליו.

ישנו הבדל מהותי בין צעקה של מרדכי לבין התחנונים של אסתר, הצעקה של מרדכי מבטאת את חוסר היכולת של מרדכי להשלים עם המצב. אך התחנונים של אסתר מבטאים משהו אחר; כאשר אדם מתחנן למישהו הוא אומר לו תן דעתך עלי. אסתר לא אומרת שיש כאן משהו לא בסדר, אלא היא אומרת לאחשורוש אני לגמרי בידיך מתמסרת אליך לגמרי, אנא בחר בי שאמצא חן בעיניך.

אסתר אומרת למרדכי שהיא תלך אל המלך כדבריו, 'וכאשר אבדתי אבדתי'. אסתר מבינה שאם היא לא הולכת אל המלך זה אומר שהיא לא מתמסרת בצורה מוחלטת למלך ולכן היא תאבד, ואם היא כן הולכת אל המלך היא גם כן תאבד. כאשר אסתר הולכת למלך היא בעצם תולה את עצמה בידיים שלו לגמרי, אם המלך ירצה בה היא תהיה ואם הוא לא ירצה בה היא לא תהיה. לכן אסתר אומרת כאשר אבדתי אם לא אלך אל המלך, כך אבדתי גם אם כן אלך אל המלך שאולי לא יבחר בי.

כאשר מרדכי ואסתר בוחרים להתמסר למלך עד כדי כך, הם בעצם מקיימים את מה שאמר המלך 'יכתב לאבדם'. אסתר בעצת מרדכי מתמסרת לגמרי למלך, כך שהוא מרגיש שהיהודים הוכיחו את נאמנותם, אחשורוש כבר לא מודאג מהם וממילא אינו צריך לאבדם.

הדמויות בעבודת ה'

המן מייצג את החלק הרע שבתוכנו, החלק שלא מוכן להיכנע לקב"ה כי הוא רוצה שכל המציאות תתנהל סביבו. מרדכי טוען כלפי חלק זה: מה פתאום שהכל יסתובב סביבך הכל צריך להסתובב סביב הקב"ה! בתגובה המן עונה למרדכי שה' הוא זה שרוצה שאדאג לעצמי, עובדה שהוא ברא עולם בו כולם נמשכים לדאוג רק לעצמם. בתגובה מרדכי עונה לו: אני יודע מה ה' באמת רוצה וה' רוצה שנחשוב כל הזמן מה הוא רוצה. כלומר כאשר יהודי בוחר ללכת על הקב"ה הוא בוחר בזה כנגד הטבע שלו להימשך לעולם - אותו ה' בעצמו ברא.

בהמשך הוויכוח המן בא לקב"ה ואומר לו שהיהודים ממציאיים את כל תורה שבעל פה ומסבירים את דבריו כרעות עיניהם. כאשר אנו שומעים בתוכנו את טענתו של המן, אנו מרגישים שיש קטרוג לפני ה' על כל הקשר שלנו איתו. פתאום עולה בליבנו שכל הקשר שלו

עם ה' הוא רק דמיון וממילא 'יכתב לאבדם' כלומר אין קשר אמיתי. כאשר היהודי שומע את גזרתו של המן הוא צועק, הוא לא מוכן להשלים עם המציאות ולהרגיש שאין לו קשר אמיתי עם ה'.

כאשר אנו צועקים על הקשר שלנו עם ה', אנו קוראים לנשמה האלוקית שבתוכנו, לחלק הכי עמוק שמחפש את ה', שתלך למלך ותתחנן לפניו שבאמת יהיה קשר אמיתי ביננו לבינו. הנשמה מצד עצמה מרגישה שהיא כל הזמן דבוקה בה' היא לא יודעת את אשר נעשה, אך מרדכי אומר לה אם לא תתחנני לה' את ובית אביך תאבדו, כלומר את מתנתקת מה'. באמת ה' רוצה שתבכי לפניו, ולא תשארי מחוץ לסיפור ואם את לא תעשי את רצונו לא יהיה יהודי בגוף וממילא גם לא תהיה נשמה.

בשלב זה אנו מרגישים שיש בתוכנו נשמה שרוצה מאוד להתמסר לקשר עם ה', אך איננו יודעים אם ה' באמת יענה לקשר איתנו. הרגשה זו היא תחושה של אבדון, אם לא נחפש את הקשר עם ה' אנו אבודים, ואם נחפש את הקשר עם ה' אולי ה' לא יענה לי ואז אהיה אבוד. אך החלק הבחירה שלנו בה' דוחפת אותנו ללכת להתחנן בכל הכוח ולעורר רחמים לפני ה' שנמצא חן בעיניו ושנרגיש שיש קשר אמיתי ביננו לבינו.

כאשר אנו מוסרים את עצמו לגמרי לה', אנו מעוררים את החשק של ה' לבחור בנו. כאשר אנו מרגישים שה' בוחר בנו, הקשר איתו כבר לא דמיוני. אנו מבינים שה' רצה שבאמת נתמסר לקשר איתו ודווקא מתוך התסרות זו נחשוב מה הוא באמת רוצה. לאחר שיש לנו וודאות בקשר איתו ובתחושת המסירות שלו אנו יכולים לקחת את טבעתו ולכתוב מהו רצונו בתורה שבעל פה.

שנזכה להרגיש עד כמה בלי הקשר עם ה' אנחנו לגמרי אבודים...

שבת שלום!

בית ישיבת 'עוד יוסף חי'

